

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОСЕРЕДОК
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ПРОМІСЛОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
«АСОЦІАЦІЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ УКРАЇНИ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 94-й річниці з дня народження
доктора юридичних наук,
професора В. П. Маслюка

19 лютого 2016 р.

УДК 347
ББК 67.34
А43

Відповідальний за випуск професор *В. І. Борисова*

Актуальні проблеми приватного права : матеріали наук.-практ. конф., А43 присвяч. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 19 лют. 2016 р.). – Х. : Право, 2016. – 364 с.

ISBN 978-966-458-981-6

19 лютого 2016 року кафедрою цивільного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого разом з Національною академією правових наук України і Харківським обласним осередком Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України» проведена науково-практична конференція, присвячена пам'яті професора, доктора юридичних наук, члена-кореспондента АН УРСР Василя Пилиповича Маслова.

Проведення такого заходу було започатковано ще у 2003 році і з того часу традиційно відбувається кожного року, збираючи вчених з провідних наукових установ і вищих навчальних закладів України, а також практичних робітників – суддів, нотаріусів, адвокатів, юрисконсультів.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених з основних проблем цивільного, сімейного, житлового та господарського права.

Видання адресоване науковим робітникам, аспірантам, викладачам юридичних факультетів і вищих юридичних навчальних закладів, а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, практикуючим юристам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне, сімейне, житлове та господарське законодавство.

УДК 347
ББК 67.34

- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016
- © Національна академія правових наук України, 2016
- © Харківський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України», 2016
- © Видавництво «Право», оформлення, 2016

ISBN 978-966-458-981-6

В. П. Маслов, ректор Харківського юридичного інституту (нині — Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) у 1962–1987 роках

94

ездатною, є недійсним (ч. 2 ст. 24, ч. 3 ст. 39 СК), сімейний обов'язок особистого немайнового характеру, особи визнаної недієздатною, припиняється, а майновий виконує опікун (ч. 2 ст. 15 СК) тощо.

У цивільному праві немайнові права не припиняються залежно від обсягу дієздатності фізичної особи. Наприклад, носіями авторських прав є недієздатні особи щодо створених ними творів, хоча здійснюють їх батьки або опікуни як їх законні представники тощо.

Лише право перетворює учасника суспільних відносин в суб'єкта правовідносин.

Таким чином, спільність ознак суб'єктів цивільних та сімейних правовідносин підкреслює їх загальну приватно правову природу, а відмінність – свідчить на користь того, що існують два види суспільних відносин, опосередкованих правом, – цивільні та сімейні, кожен з яких існує як самостійна категорія.

Галянтич М. К.,

доктор юридичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЖИТЛО

В цивільному законодавстві встановлюються певні засади здійснення фізичною особою права приватної власності особисто або спільно в межах визначених статей 13, 358, 369 ЦК України. Зокрема, при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб. При спільній власності на житло існують спільні права і обов'язки на житлову площу учасників спільної власності, що викликає потребу встановлення меж здійснення житлових прав кожного співвласника, особливо в частині коли виникають протилежні інтереси у співвласників такого житла. Не вирішеною лишається проблема здійснення права кількома особами, які мають речові житлові права на одну житлову площу.

Суб'єктивне право власності окремого співвласника житла може конкурувати з суб'єктивними правами інших співвласників володіти і користуватися житлом, а тому забезпечення прав різних учасників спільної власності, полягає в укріпленні прав на об'єкт житлової нерухомості.

Право спільної власності на житло та пов'язані з ним обов'язки виникають у співвласників при його здійсненні, можна поділити: 1) за об'єктним складом (квартира, будинок, інші житлові об'єкти); 2) за метою їх виникнення (охорона прав власника, співвласників та прав інших осіб (членів сім'ї власника житла, співвласників у багатоквартирному жиллому будинку); 3) за джерелом встановлення (законодавчі, судові, договірні); 4) за змістом права співвласника (права володіння, користування та розпорядження житлом); 5) за їх обсягом (у речовому, договірному, спадковому праві).

Закріплення в Конституції України рівності всіх суб'єктів права власності перед законом та їх захисту державою, потребують формулювання принципово нових підходів регулювання права спільної власності на житло, відмінних від традиційних засад здійснення права приватної власності.

Обмеження права приватної власності на житло покликані узгодити правомірне здійснення власником суб'єктивного права на житло і не допустити порушення прав інших суб'єктів правовідносин. Нічим не обмежене право власності однієї особи на житло становить загрозу порушення прав інших осіб. Водночас, необмежене право приватної власності на житло є загрозою зловживання правами самого власника. Адже майнові права власника житла майже завжди перебувають у динамічній взаємодії з майновими правами інших співвласників. У даному випадку слід відрізнити обов'язки, які можуть бути покладені на співвласника, та обов'язки покладені на користувачів житла. Принцип рівності всіх перед законом має застосовуватися при виникненні конфлікту інтересів при здійсненні права спільної власності на одну житлову площу. Слід дійти висновку, що правовий режим спільної власності на житло базується як на загальних принципах інституту права власності, так і на спеціальному, дія якого обумовлена багато суб'єктивністю співвласників та необхідністю рівного врахування їх інтересів.

з метою додержання інтересів суспільства та прав і свобод співвласників житла, членів його сім'ї та інших осіб (користувачів) мають вста-

новлюватися спеціальні обмеження права приватної власності на житло, наприклад як це здійснено у ст. 383 ЦК України, ст. 6 ЖК України. Тому, необхідно на законодавчому рівні закріпити не тільки заборону промислового виробництва в житлових будинках, але й інші дії, що може призводити до зловживання житловими правами (наприклад, вселення співвласником на свою житлову площу значної кількості різних осіб з метою створення перешкод здійснення права власності іншому співвласнику.

В цивільному законодавстві встановлено, що використання житла допускається лише для проживання в ньому фізичних осіб, однак не закріплено правило дотримання санітарної норми на одну людину.

Особливість частки у праві на загальне майно в багатоквартирному житловому будинку визначається Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», полягає в тому, що вона: 1) не відчужується окремо від права власності на приміщення в багатоквартирному житловому будинку; 2) не підлягає окремій державній реєстрації і переходить автоматично разом з правом власності на окрему квартиру; 3) на неї не поширюється право переважної купівлі; 4) вона не може бути виділена в натурі.

Обмеження права володіння житлом власника обумовлюється утищенням його прав щодо юридичного панування над цим житлом. Тому здійснення права власності на житло при спільному його користуванні полягає у визначенні особливостей, що обумовлюються охороною прав та інтересів співвласників житла, з метою додержання прав і свобод інших співвласників. Так, у разі продажу співвласником частки у праві спільної власності на житло переважне право на її купівлю необхідно надати також члену сім'ї співвласника, який проживає в цьому житлі і не має іншого житла в порядку, передбаченому статтею 362 ЦК України.

Здійснення права розпорядження житлом виявляється у звуженні можливості співвласника визначати юридичну долю житла. Це може виявлятися в неможливості відчужувати житло (обміняти, подарувати, продати тощо). Цивільний кодекс України передбачає випадки припинення права на частку співвласника у спільному майні і без його згоди. Так, згідно зі ст. 365 ЦК співвласники можуть подати до суду позов про припинення права на частку в спільному майні при наявності таких умов: а) частка є незначною і не може бути виділена в натурі; б) річ є непо-

дільною; в) спільне володіння і користування майном є неможливим; г) таке припинення не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членам його сім'ї. При цьому суд дає оцінку всім переліченим умовам в сукупності.

Висловлені зауваження щодо меж здійснення права користування власника поширюється тільки на житло призначене для особистого використання. Необхідно сформулювати новий концептуальний погляд на здійснення житлових прав учасників спільної власності на житло, особливо у випадку проживання в квартирі осіб, які не є членами однієї родини. Таким елементом правового механізму, можуть стати заборони здійснення права власності на спільне житло, особливо у випадку його відчуження (наприклад обмеження права на відчуження частки у житлі без виділення її в натурі відповідно до санітарних і технічних умов). Направленість нормативного регулювання спільної власності на житло повинно обумовлюватися в першу чергу дією цивільно-правових принципів добросовісності, справедливості, розумності при здійсненні прав та законних інтересів співвласниками житла, з метою запобігання порушенню прав окремих співвласників.

Беляневич О. А.,
доктор юридичних наук, професор, за-
відувач відділу правового забезпечення
ринкової економіки НДІ приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ПИТАННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА

Відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування є одним з пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Попри те, що реформа місцевого самоврядування була започаткована ще в першій половині 1990-х років, до цього часу актуальними

ЗМІСТ

Василь Пилипович Маслов – видатний вчений-цивіліст5

ЧАСТИНА ПЕРША

<i>Кузнєцова Н. С.</i> ПОГЛИБЛЕННЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ЗАСАД ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ І ЗАВДАННЯ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	7
<i>Борисова В. І., Янишен В. П.</i> ЖИТЛОВО-БУДІВЕЛЬНІ КООПЕРАТИВИ: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	12
<i>Яроцький В. Л.</i> ЗАМІНА ОСІБ У ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У СФЕРІ ВИПУСКУ ТА ОБІГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	17
<i>Стефанчук Р. О.</i> ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО НЕМАЙНОВОГО ПРАВА.....	20
<i>Кохановська О. В.</i> ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАСНІСТЬ – УМОВНА НАЗВА ЧИ ДЕСТРУКТИВНА ЮРИДИЧНА ФІКЦІЯ?.....	23
<i>Труба В. І.</i> СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ТА СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН – СПІЛЬНЕ, ВІДМІННЕ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК.....	26
<i>Галєнтич М. К.</i> ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЖИТЛО.....	28
<i>Беляєвич О. А.</i> ПИТАННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА.....	31
<i>Васильєва В. А.</i> КОРПОРАТИВНА ВЛАСНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	35
<i>Коваль І. Ф.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ШЛЯХОМ ОПУБЛІКУВАННЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ПОРУШЕННЯ.....	39
<i>Косак В. М.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИВАТНИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У РАЗІ ПРИМУСОВОГО ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	43

<i>Кройтор В. А.</i> ВИКОРИСТАННЯ В ЯКОСТІ ЗАСОБУ ДОКАЗУВАННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ (НЕМАЙНОВОЇ) ШКОДИ.....	46
<i>Мошак Г. Г.</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОБЛЕМИ СВОБОДИ І ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	49
<i>Харитонов О. І., Харитонов Є. О.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ КОРИСТУВАЧІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	51
<i>Яворська О. С.</i> СЛУЖБОВИЙ ТВІР ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРАВА.....	54
<i>Зайцев О. Л.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЗАКУПІВЛЯХ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ.....	57
<i>Діковська І. А.</i> НОВЕЛИ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	60
<i>Заика Ю. А.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПА СВОБОДИ ЗАВЕЩАННЯ В НАСЛЕДСТВЕННОМУ ПРАВІ.....	63
<i>Коструба А. В.</i> МЕХАНІЗМ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	65
<i>Красицька Л. В.</i> ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЇ ЗАКОНУ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ.....	68
<i>Мічурін Є. О.</i> УСКЛАДНЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ.....	70
<i>Сліпченко С. О.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ.....	73
<i>Зілковська Л. М.</i> ЧИ ДОЦІЛЬНО СТЯГУВАТИ АЛІМЕНТИ З БАТЬКІВ, ДІТИ ЯКИХ БУЛИ УСИНОВЛЕНІ.....	76
<i>Аврамова О. Є.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	78
<i>Апанасюк М. П.</i> ПРАВО ПУБЛІЧНОЇ ТА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	81
<i>Баранова Л. Н.</i> ОБЯЗАННОСТІ В СОСТАВЕ НАСЛЕДСТВА.....	84
<i>Герц А. А.</i> ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	87
<i>Гужва А. М.</i> ДОБРОСОВІСНЕ НАБУТТЯ РУХОМОГО МАЙНА ІЗ ОБТЯЖЕННЯМИ.....	90